

PRAVNI POLOŽAJ POMORSKOG DOBRA

Legal Standing of Maritime Domain

Mr. sc. Ante Jelavić

Starčevićeva 24b, 21000 Split
E-mail: ajelavic@inet.hr

UDK 341.222(497.5):351.711(210.5)

Sažetak

U ovom radu autor je opisao pomorsko dobro, jedan od najstarijih pravnih instituta, njegovo podrijetlo i narav.

Pomorsko dobro obuhvaća unutarnje morske vode, teritorijalno more, njihovo dno i podzemlje, potom dio kopna namijenjen općoj uporabi, ili je proglašen takvim, kao i sve što je s tim dijelom kopna trajno spojeno na površini ili ispod nje. Pomorskim dobrom upravlja Republika Hrvatska neposredno ili preko županija, gradova i općina. Pomorsko je dobro u općoj uporabi, ali postoji jedan izuzetak koji se očituje kroz institut koncesije - dozvole izdane od javne vlasti za obavljanje određene djelatnosti. Dvije su vrste koncesija - koncesija za posebnu uporabu i koncesija za gospodarsko korištenje pomorskim dobrom. Koncesiju daje Hrvatski sabor, temeljem javnog natječaja ili na podnositeljev zahtjev.

Pomorsko se dobro upisuje u poseban katastar, ali i u zemljišne knjige kao opće dobro kojim upravlja RH. Ono ne može biti objekt stjecanja stvarnih prava, dok je u prošlosti mogao biti, i to na građevinama namijenjenima za stanovanje. Postoje određene norme kaznenog prava koje štite pomorsko dobro. Ta zaštita proizlazi iz načela zaštite okoliša i dobara od bitnog značenja za državu.

Ključne riječi: koncesija, evidencija, vlasništvo, pretvorba, privatizacija.

Summary

The author in this article presented the maritime domain, its origin and character.

Maritime domain is one of the oldest maritime law institutes, and a domain of special interest for the Republic of Croatia. It includes internal sea, territorial sea, the seabed and underground, parts of mainland intended for public use, and everything permanently connected to this part of mainland on or under the surface. The maritime domain is governed, maintained and protected by the Republic of Croatia directly or through its counties and districts/towns. Maritime domain is general domain, but there is one exception to the rule - institute of concession. Concession is a form of licence, given by general authority to legal and private persons, for doing certain activities for a determined time period. There are two types of concession: the concession for special use and the concession for economic use. Concession is given by Croatian Parliament, on the basis of the public procurement or on the demand of an applicant.

Maritime domain is registered in special land register, which has not yet been formed in Croatia, but also in general domain governed by the Republic of Croatia. Maritime domain cannot be subject of real property rights. There are certain criminal law standards protecting the maritime domain within the principles of environmental protection and domains of national interest.

Key words: concession, records, property, conversion, privatisation

UVOD / Introduction

U ovom radu pobliže se opisuje institut pomorskog dobra, njegovo podrijetlo i narav. Ovaj rad podijeljen je na pet dijelova.

U prvom dijelu definira se pomorsko dobro kao dobro od interesa za RH, dobro u općoj upotrebi koje obuhvaća unutarnje morske vode, teritorijalno more, njihovo dno i podzemlje, potom dio kopna namijenjen općoj uporabi, ili koji je proglašen takvim, kao i sve što je s tim dijelom trajno spojeno na površini ili ispod nje. Pomorsko se dobro dakle sastoji od tri komponente: vodene, obalne i komponente podmorja. Izuzetak od opće uporabe pomorskog dobra je institut koncesije - dozvole za obavljanje neke djelatnosti fizičkim i pravnim osobama koja je rezultat odobrenja javne vlasti. Koncesija se daje na određeni rok, a odluku o njoj donosi Hrvatski sabor na prijedlog Vlade. Dvije su vrste koncesija: koncesija za gospodarsko korištenje pomorskim dobrom i koncesija za posebnu uporabu. Opseg i uvjeti koncesije određuju se odlukom i ugovorom. Koncesija se može prenijeti na drugu osobu, dati u potkoncesiju, oduzeti i založiti, a o tome će biti riječi u drugom poglavlju. Pomorsko dobro evidentira se u katastru pomorskog dobra i u zemljišnim knjigama. Katastar jest javna knjiga gdje se utvrđuju, obrađuju i evidentiraju podaci o česticama pomorskoga dobra. Premda je on u Republici Hrvatskoj zakonski uređen još prije tridesetak godina, nikad nije zaživio u praksi, pa se pomorsko dobro evidentira u zemljišnim knjigama kao opće dobro. Peto će poglavlje biti posvećeno problematici stvarnih prava na pomorskom dobru. Ono ne može biti predmet stjecanja stvarnih prava, kao npr. prava vlasništva, založnog prava itd. Ovdje će biti riječi i o statusu građevina na pomorskom dobru namijenjenih za stanovanje, izvlaštenju te pretvorbi i privatizaciji na pomorskom dobru. U šestom poglavlju prikazuje se kaznenopravna zaštita pomorskog dobra. Postoje određena ponašanja koja su usmjerena protiv pomorskog dobra, i mogu se nazvati *kaznenim djelima protiv zajedničkih uvjeta života* - kaznenim djelima koja pogađaju i pojedinca i državu jer ugrožavaju vrijednosti od bitnog značenja za zajednički život, i određena dobra u koja pomorsko dobro svakako pripada.

POMORSKO DOBRO - POJAM / Maritime domain – the term

Za razumijevanje instituta pomorskog dobra, njegova podrijetla i naravi, potrebno je prethodno definirati njegov pojam.

Prema Zakonu o pomorskom dobru i morskim lukama (NN, br. 158/03.) ono čine unutarnje morske

vode, teritorijalno more, njihovo dno i podzemlje, te dio kopna koji je po svojoj prirodi namijenjen općoj uporabi, ili je proglašen takvim, kao i sve što je s tim dijelom kopna trajno spojeno na površini ili ispod nje. U dijelove kopna ubrajaju se: morska obala, luke, nasipi, prudovi, hridi, grebeni, plaže, ušća rijeka koje se izlijevaju u more, kanali spojeni s morem, te u moru i morskom podzemlju živa i neživa prirodna bogatstva (čl. 3. ZPDML)¹ Pomorsko se dobro sastoji od tri komponente: *vodene*, koja obuhvaća unutrašnje morske vode i teritorijalno more RH, *podmorja*, kojemu pripada dno i podzemlje unutrašnjih morskih voda, i *obalne*, koje se sastoje od dijela kopna što po svojoj prirodi ili namjeni služi iskorištavanju mora za pomorski promet i morski ribolov, te za druge svrhe koje su u svezi s korištenjem morem, a široka je najmanje šest metara od crte srednjih viših voda, odakle se proteže morska obala sve do crte do koje dopiru najveći valovi za vrijeme nevremena.² Obalna komponenta određuje granicu pomorskog dobra s obalne strane. Obalno područje Hrvatske obuhvaća 25.763 km² kopnene površine, a duljine je 5.790 km, od toga je kopnena obala duga 1.778 km, a otočna 4.012 km³. Pomorsko dobro jest stari pravni institut kojem postojanje seže još u doba staroga Rima, i u njegovu je pravu morska obala bila definirana kao stvar u općoj upotrebi, a u doba feudalizma bila je vlasništvo feudalnoga gospodara zemlje uz obalu. Kraljevina Jugoslavija u svojoj je Uredbi o pomorskom javnom dobru definirala ga je kao "općeno ili javno dobro". Za vrijeme SFRJ pomorsko je dobro bilo definirano republičkim zakonima (Zakonom o pomorskom i vodnom dobru, lukama i pristaništima SR Hrvatske NN, br.19/74. i Zakonom o pomorskom dobru SR Crne Gore iz 1978.). RH je pomorsko dobro definirala 1994. u Pomorskom zakoniku, a potom je 2003. donesen Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (u daljnjem tekstu: ZPDML). Svim je tim zakonima zajedničko da definiraju pomorsko dobro kao opće dobro od interesa za državu, dobro pod osobitom državnom zaštitom a upotrebljava se ili se njime koristi pod uvjetima ili na način opisan zakonom. Pojam općeg dobra znači da ono ne može biti u vlasti nijedne fizičke ili pravne osobe pojedinačno, već je namijenjeno uporabi svih.

Iz toga proizlaze dvije posljedice: prva je da pomorsko dobro ne može biti objekt stjecanja stvarnih prava, a druga je da pomorskim dobrom upravlja i o

¹ Vidi o tome pobliže: Ivo Grabovac, *Plovidbeno pravo Republike Hrvatske*, Književni krug, Split, 2003., str. 48.

² Vidi o tome pobliže: Petar Simonetti, *Stvarna prava na pomorskom dobru i na zgradama koje su na njemu izgrađene*, iz zbirke radova: Vinko Hlača, *Pomorsko dobro-društveni aspekti upotrebe i korištenja*, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 1996., str. 136.

³ Vidi o tome pobliže: Ivo Šimunović, *Obalni prostor i pomorsko gospodarstvo*, Zbornik radova Pomorskog fakulteta, sv. 2., Rijeka, 1993., str. 34.

njemu skrbi Republika Hrvatska neposredno ili preko jedinica regionalne samouprave ili lokalne samouprave.

Upravljanje pomorskim dobrom i njegovo održavanje / *Administration and maintenance of the maritime domain*

Upravljanje jest održavanje, unapređenje, skrb o zaštiti pomorskog dobra u općoj upotrebi, te posebna upotreba ili gospodarsko korištenje pomorskim dobrom na temelju koncesije ili koncesijskog odobrenja (čl. 10. ZPDML). Održavanje jest poduzimanje mjera za održavanje vrijednosti i čuvanje pomorskog dobra koje se vodi po propisima o evidenciji nekretnina i temelji se na dobroj evidenciji o pomorskom dobru.⁴ Novi ZPDML određene ovlasti daje u smislu upravljanja jedinicama regionalne samouprave i jedinicama lokalne samouprave (u daljnjem tekstu: JLS), i to u dijelu pomorskog dobra u općoj uporabi koje se nalazi na njihovu području. Autor navedenu odredbu ZPDML smatra ispravnom jer drži da jedinice lokalne samouprave, tj. općine i gradovi, moraju imati određene ovlasti u području pomorskog dobra, a ne samo županije. Navedenom se odredbom postiže decentralizacija, i znatno se rasterećuje županija, što je posebno bitno za županije s natpolovičnim udjelom svog teritorija na moru (npr. Istarska i Splitsko-dalmatinska županija). Drugi razlog leži u tome što je pomorsko dobro bitan izvor prihoda za proračun malih obalno-otočnih JLS, koje teško mogu namaknuti prihode za svoje postojanje.

Upravljanje pomorskim dobrom može biti **redovito** i **izvanredno**. **Redovitim upravljanjem** pomorskim dobrom misli se na skrb o zaštiti i njegovu održavanju u općoj upotrebi a obavlja se sukladno godišnjem planu koji donosi poglavarstvo jedinice lokalne samouprave (u daljnjem tekstu: JLS) najkasnije do 1. prosinca tekuće godine (čl. 11 st. 3 ZPDML). **Izvanredno upravljanje** obuhvaća sanaciju pomorskog dobra izvan luka nastalu zbog izvanrednih događaja i izradbu prijedloga granica pomorskog dobra i njegovu provedbu⁵. JLS, tj. gradovi i općine, vode skrb o redovitom upravljanju, a županije se skrbe o izvanrednom upravljanju. Sredstva za upravljanje pomorskim dobrom čine ona od naknada za koncesiju i za koncesijsko odobrenje, sredstva od naknade koju za upotrebu pomorskog dobra plaćaju vlasnici brodica i jahta upisanih u očevidnik brodica, ili u upisnik jahta, te naknade od šteta nastalih onečišćenjem pomorskog dobra, uz sredstva koja se

osiguravaju u proračunu županije i grada/općine za pomorsko dobro na njihovu području (čl. 12. ZPDML).

Sva su nabrojena sredstva ostvarena i ubrana na području JLS, odnosno jedinica regionalne samouprave.

Zaštita pomorskog dobra / *Protection of the maritime domain*

Zaštita se pomorskog dobra osigurava redom, tj. korištenjem pomorskim dobrom tako da se ono niti ugrožava niti onečišćuje, te upravnim i inspekcijskim nadzorom u provedbi propisa o pomorskom dobru.⁶ Za zaštitu pomorskog dobra od onečišćenja, uz ona od plovnih i plutajućih objekta bitni su i propisi o zaštiti okoliša.

Zaštitu, sukladno ZPDML-u, provode Republika Hrvatska, jedinice lokalne i regionalne samouprave. O tome uz navedeni Zakon govori i Deklaracija o zaštiti okoliša u Republici Hrvatskoj, koja u 3. glavi, članku 4, st. 2, alineji 5. određuje da će RH za provedbu navedene Deklaracije osnovati zasebno ministarstvo za zaštitu okoliša i prostornog uređenja koje će biti povezano s tijelima lokalne uprave i samouprave (gl. 3. čl. 4. st. 2., alineja 5. Deklaracije o zaštiti okoliša, NN, 34/92.).

Premda je to ministarstvo osnovano, njegovo povezivanje s tijelima lokalne samouprave i uprave ostalo je, barem zasada, mrtvo slovo na papiru. Autor smatra da bi trebalo obvezno povezati Ministarstvo s tijelima lokalne i regionalne samouprave, jer je RH pomorska zemlja pa je po zakonu dužna skrbiti o svojem teritoriju, a jednako tako i o pomorskom dobru. Povezivanjem Ministarstva s mjerodavnim tijelima lakše bi se ostvarila zaštita, zato autor predlaže osnivanje mješovitih komisija za zaštitu pomorskog dobra koje bi činili predstavnici triju prije spomenutih tijela.

Ostale ingerencije jedinica lokalne samouprave na pomorskom dobru / *Other jurisdictions of local self-government units over maritime domain*

U ostale ingerencije JLS na pomorskom dobru ubrajaju se prostorno planiranje, donošenje programa održivog razvitka obalno-otočnih županija i otočnih i obalno-otočnih gradova i općina, te utvrđivanje granica pomorskog dobra i poslovi vezani za koncesije.

⁴ Vidi o tome pobliže: Dragan Bolanča, *Novine Zakona o pomorskom dobru i morskim lukama*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 40., br. 1-2 (69-70), 2003., str. 176.

⁵ Vidi o tome pobliže: Seršić, op. cit., 2005., str. 295. u svezi s Branko Kundih, *Hrvatsko pomorsko dobro u teoriji i praksi*, Rijeka, 2005., str. 107.

⁶ Vidi o tome pobliže: Ivan Roso, *Upravljanje, održavanje i zaštita pomorskog dobra*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 38., br. 4(64), 2001., str. 543.

Donošenje Programa razvitka obalno-otočnih gradova i županija i prostornih planova / *Adoption of the Development Programme for coastal-island cities and counties and urban planning*

Program održivog razvitka obalno-otočnih gradova/općina i županija jest njihov obvezni razvojni dokument kojim se određuje kako će upravljati otočnim razvitkom država, jednako kao i JLS (čl.3. Zakona o otocima, NN, br. 34/99., 149/99. i 32/02.). Navedeni program donosi poglavarstvo JLS, a posebno je važno pri izradbi dokumenata prostornog uređenja na područjima obalno-otočnih gradova/općina i županija, i to i Splitsko-dalmatinske županije, u kojoj se čak 32 od 55 JLS nalaze uz more.⁷

Ingerencije JLS u području prostornog planiranja i utvrđivanja granica pomorskog dobra definirane su Ustavom RH i Europskom poveljom o lokalnoj samoupravi, a to su: poslovi povezani s uređenjem naselja i stanovanja, prostorno i urbanističko planiranje, dok jedinice regionalne samouprave obavljaju poslove vezane za prostorno i urbanističko planiranje. (čl.134, st.1. i 2. Ustava RH, NN, br. 41/01., i 55/01.).

Definicija i procedura donošenja prostornih planova regulirani su Zakonom o prostornom uređenju i gradnji (NN, br.76/07.). Prema čl. 74. Zakona, prostornim planom uređenja općine ili grada utvrđuju se, između ostaloga, uvjeti za zaštitu okoliša, nadasve vrijednih dijelova prirode u općini ili gradu. Prostorno-urbanističko planiranje obuhvaća planiranje lokaliteta luka, u prvom redu onih otvorenih za javni promet, ali i luka posebne namjene, te određivanje različitih lokacija za gospodarske djelatnosti (čl. 74. Zakona o prostornom uređenju i gradnji).

Utvrđivanje granica pomorskog dobra / *Determining maritime domain borders*

Pri određivanju granica pomorskog dobra poseban je interes za RH pretpostavka za upis pomorskog dobra u zemljišne knjige i izgradnju cjelovitog sustava upravljanja obalnim i morskim resursima.

Postupak određivanja granice pomorskog dobra provodi se sukladno ZPDML-u i Uredbi o postupku utvrđivanja granice pomorskog dobra (NN, br. 8/04. i 82/05.). Postupak provode povjerenstva za granice pomorskog dobra, koje imenuje ministar na prijedlog tročlanoga županijskog povjerenstva za granice što ga osniva župan.⁸ Niti Zakonom niti Uredbom nije

⁷ Vidi: Seršić, op. cit., str. 277, 2005.

⁸ Vidi čl. 14. ZPDML. Sastav Povjerenstva Ministarstva je uređen čl. 14. Uredbe o postupku utvrđivanja granice pomorskog dobra. Povjerenstvo se sastoji od 7 članova koji su predstavnici sljedećih tijela:

- županijskog upravnog tijela za poslove pomorstva (2 člana),

propisano tko može biti član povjerenstva, da se ono sastoji od predsjednika i dvaju članova. Autor smatra da članovi županijskog povjerenstva trebaju biti neovisni stručnjaci za pomorsko dobro koje će imenovati tijela Ministarstva te lokalne i regionalne samouprave. Pritom se ide od postavke prema kojoj pomorsko dobro nije samo običan komad mora već je to dio morske površine od osobitog značenja za RH nad kojim on ostvaruje poseban režim. Autor drži da članovi povjerenstva ne moraju biti zaposlenici tijela, već ih ono treba samo predložiti kao predstavnike.

Uredba o postupku utvrđivanja granice pomorskog dobra (u daljnjem tekstu: Uredba) naznačuje da se granicom pomorskog dobra obuhvaća prostor koji služi za pomorski promet i morski ribolov, te za druge svrhe koje su u vezi s iskorištavanjem mora, sukladno dokumentima prostornog uređenja⁹ (čl. 3. st. 3. toč. 2. Uredbe). Granica pomorskog dobra utvrđuje se temeljem postojećih prirodnih i legalno sagrađenih umjetnih prepreka.¹⁰ Ako ne nastupi promjena konfiguracije morske obale, primjenjivat će se *maritimo* linija iz katastarskih promjena. Povjerenstvo izrađuje prijedlog granice pomorskog dobra prema Godišnjem planu upravljanja, a iznimno i na temelju zahtjeva, i to ako područje na koje se zahtjev odnosi nije obuhvaćeno Godišnjim planom upravljanja pomorskim dobrom.

Podnositelj zahtjeva da se odredi granica pomorskog dobra mogu biti Vlada RH preko Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka, potom *tijela državne uprave* te *fizičke* i *pravne* osobe (čl. 4. st. 7. Uredbe). Prema dosadašnjoj praksi, zahtjevi su se uglavnom odnosili na nekoliko desetaka metara duljine obalne linije. Postupak je spor i trom, i to je upravo jedan od razloga zbog čega se pitanje granica pomorskog dobra nije sasvim do kraja u praksi utvrdilo¹¹. Uz zahtjev se obvezno prilažu: kopija katastarskog plana područja na kojemu se traži određivanje granice pomorskog dobra, izvadak iz posjedovnog lista, izvadak iz dokumenata prostornog uređenja, izvadak iz zemljišnih knjiga, geodetski

- županijskog upravnog tijela za poslove prostornog uređenja i zaštite okoliša,
- Državne geodetske uprave - Područnog ureda za katastar,
- lučke kapetanije,
- općinskog suda,
- lokalne samouprave na području koje se utvrđuje granica pomorskog dobra.

⁹ Vidi o tome pobliže: čl. 3. st. 3. toč. 2. Uredbe o postupku utvrđivanja granice pomorskog dobra, (NN, br. 8/04)

¹⁰ Vrste umjetnih prepreka navedeni su u čl. 3. Uredbe o postupku utvrđivanja granice pomorskog dobra: prirodni pokosi, vegetacija i raslinje, kopneni rub šetnice, morski rub razvrstane ceste, potporni zidovi, građevine za stanovanje i odmaranje, kulturne, vjerske, povijesne građevine, suhozidi, betonski zidovi i sl.

¹¹ Vidi o tome pobliže: Boris Fantulin, *Utvrđivanje granica pomorskog dobra u okviru zakonskog dobra*, u Branka Barišić, Marijan Bitanga, Boris Fantulin i dr., *Pomorsko dobro*, Inženjerski biro, Zagreb, 2006., str. 134.

snimak područja ili digitalni ortofoto-plan s uklopljenom kopijom katastarskog plana i dokazom o uplaćenoj naknadi za određivanje granice pomorskog dobra (čl. 4. st. 9. Uredbe). Zahtjev se podnosi povjerenstvu i ono je dužno u roku od osam dana provjeriti potpunost zahtjeva. Ako ono utvrdi da je zahtjev nepotpun, odredit će podnositelju rok za njegovu dopunu koji ne smije biti kraći od 15 dana. Ako je zahtjev potpun, županijsko povjerenstvo treba u roku od 90 dana dostaviti prijedlog granice pomorskog dobra Povjerenstvu Ministarstva (čl. 5. Uredbe). Autor smatra da bi poradi ubrzanog postupka trebalo skratiti neke rokove, i to rok za dopunu zahtjeva s 15 na 8 dana i rok za dostavljanje prijedloga Povjerenstvu Ministarstva s 90 na 30 ili, najviše, 60 dana. Prema Uredbi, prijedlog granice pomorskog dobra sastoji se od *tekstualnog dijela s obrazloženjem i priloga*. Tekstualni dio s obrazloženjem sastoji se od: opisa granice pomorskog dobra, podataka o eventualno određenoj granici pomorskog dobra na osnovi prijašnjih zakonskih propisa, podataka o nasipavanju ili eroziji kopna, podataka o konfiguraciji i postojećem stanju u prostoru, razloga koji uvjetuju prijedlog granice pomorskog dobra i podataka o usklađenosti postojećeg stanja u prostoru s dokumentima prostornog uređenja (čl. 7. Uredbe).

Granica pomorskog dobra utvrđuje se rješenjem što ga donosi Povjerenstvo Ministarstva, osim kad se određuje granica lučkog područja u lukama otvorenima za javni promet. Rješenje sadržava opis granice pomorskog dobra i popis zemljišnoknjižnih i katastarskih čestica na pomorskom dobru koje se utvrđuje (čl. 9. Uredbe).

Povjerenstvo je rješenja dužno dostavljati Državnom odvjetništvu poradi upisa u zemljišne knjige.¹² Protiv rješenja može se izjaviti žalba Ministarstvu u roku od 15 dana.

KONCESIJE I KONCESIJSKO ODOBRENJE NA POMORSKOM DOBRU / *Concession and concessiton approval on maritime domain*

Koncesija - definicija i vrste / *Concession-definition and types*

Koncesiju možemo definirati kao pravo kojim se dio pomorskog dobra djelomično ili potpuno isključuje iz opće upotrebe i daje na posebnu uporabu ili gospodarsko iskorištavanje pravnim i fizičkim osobama registriranim za obavljanje obrta.¹³

¹² Vidi čl. 15. ZPDML u svezi sa Fantulin, op. cit., 2005., str. 137.

¹³ Vidi o tome поближе: Dragan Bolanča, „Osnovne značajke Zakona o pomorskom dobru i morskim lukama”, *Pomorsko poredbeno pravo*, god. 43, 158, Jadranski zavod, Zagreb, 2004., str. 13.

Koncesija i koncesijsko odobrenje definirani su ZPDML-om i Uredbom o postupku davanja koncesije na pomorskom dobru (NN, br. 23/04. i 101/04.), a posebno i Zakonom o koncesiji (NN, br. 125/08.). Prema tim aktima koncesija se može dati nakon što je utvrđena granica pomorskog dobra i provedena u zemljišnim knjigama (čl. 7. ZPDML u svezi s čl. 2. Uredbe). Međutim, postavljeno pitanje što će biti ako je pomorsko dobro opterećeno stvarnim i stečenim pravima koji blokiraju upis u zemljišne knjige ZPDML, ne daje odgovor. Autor smatra da u takvim okolnostima ne bi trebalo dati koncesiju sve dok se postojeće stanje pomorskog dobra ne riješi. Postoje dvije vrste koncesija: *koncesija za gospodarsko korištenje pomorskim dobrom* i *koncesija za posebnu uporabu pomorskog dobra*.

Koncesija za gospodarsko korištenje pomorskim dobrom / *Concession for economic use of maritime domain*

Koncesija za gospodarsko iskorištavanje pomorskog dobra omogućuje obavljanje gospodarskih djelatnosti s pomoću postojećih građevina ili drugih objekata na pomorskom dobru ili bez njih.¹⁴

Koncesija za gospodarsko korištenje pomorskog dobra daje se na *temelju javnog prikupljanja ponuda*, a odluku o tome donosi davatelj koncesije (čl. 17. – 18. ZPDML). Da bi koncesionar dobio koncesiju, treba biti registriran za obavljanje gospodarske djelatnosti za koju se ona daje, treba raspolagati odgovarajućim tehničkim, stručnim i organizacijskim sposobnostima za ostvarenje koncesije, mora imati jamstvo za ostvarenje njezina plana i programa, imati sve podmirne obveze za prethodne koncesije, i koncesija mu ne smije biti oduzeta.¹⁵

Rok na koji se daje koncesija definiran je na nekoliko načina ovisno o namjeni, opsegu i visini potrebnih ulaganja te ukupnim gospodarskim učincima koji se postižu koncesijom. Tako koncesiju za gospodarsko iskorištavanje pomorskog dobra ili gradnju građevina od važnosti za županiju daje županijsko poglavarstvo na rok do najviše 20 godina, a prethodni postupak vodi ovlašteno upravno tijelo u županiji (čl. 20. st. 2. ZPDML). Koncesiju za gospodarsko korištenje pomorskim dobrom koja obuhvaća gradnju građevina od važnosti za RH daje Vlada RH na rok do 50 godina, a prethodni postupak provodi Ministarstvo, dok se koncesiju za gradnju novih građevina od važnosti za RH što zahtijevaju veća ulaganja, a ukupni se gospodarski

¹⁴ Vidi o tome поближе: Bolanča, op. cit., 2004, str. 13 – 14.

¹⁵ Vidi o o tome поближе: čl. 17. – 22. Uredbe u svezi s Dragan Bolanča, *Pomorsko dobro i koncesije*, Pomorsko dobro, Zagreb, 2005., str. 129.

učinci ne mogu ostvariti u roku od 50 godina, koncesiju daje Vlada uz suglasnost Sabora na rok do 99 godina.¹⁶

Nakon odluke o javnom prikupljanju ponuda davatelj koncesije ima pravo ne prihvatiti sve pristigle ponude. Ako se to odnosi na otoke i područja povezana sa Zakonom o otocima, ako su ponude podjednake, prednost ima podnositelj sa sjedištem ili prebivalištem na otoku.¹⁷ Potom predsjednik stručnog tijela u roku od osam dana dostavlja nalaz i mišljenje tijelu ovlaštenome za provedbu postupka, i ono je dužno u daljnjem roku od osam dana izraditi prijedlog odluke o koncesiji. Odlukom o koncesiji definiraju se opseg i uvjeti za posebnu upotrebu, a sadržava: područje pomorskog dobra koje se daje na upotrebu ili gospodarsko iskorištavanje, način, uvjete i vrijeme uporabe ili gospodarskog iskorištavanja pomorskog dobra, stupanj isključenosti opće upotrebe, koncesijsku naknadu, popis objekata podgradnje i nadgradnje na pomorskom dobru i koji se daju u koncesiju, prava i obveze davatelja koncesije i koncesionara (čl. 24. ZPDML). Odluka o koncesiji temelji se na nalazu i mišljenju stručnog tijela i temelj je za sklapanje ugovora o koncesiji kojim se uređuje: bliža namjena za koju se daje koncesija, uvjeti kojima mora udovoljavati ovlaštenik koncesije, visina i način plaćanja koncesijske naknade i jamstva ovlaštenika koncesije (čl. 25. st. 2. ZPDML). Ako ovlaštenik koncesije u određenom roku ne sklopi ugovor o koncesiji, ona će mu se oduzeti. Autor navedenu odredbu smatra ispravnom jer drži da, ako ovlaštenik ne sklopi ugovor u određenom roku, očito više nije zainteresiran za nju. Zbog tog razloga je 2001. Županijsko poglavarstvo Splitsko-dalmatinske županije oduzelo koncesiju na gradskoj plaži Bonj u mjestu Hvaru poduzeću Otok Jerolim u vlasništvu Petra Hure. Koncesionar je dužan plaćati godišnju naknadu od stalnoga i promjenjivog dijela a visina joj se određuje sukladno gospodarskoj opravdanosti i profitabilnosti uporabe pomorskog dobra.¹⁸

Koncesija za posebnu uporabu / *Concession for special use*

Koncesijom za posebnu uporabu djelomično ili u potpunosti isključuje se ili ograničava opća uporaba pomorskog dobra za obavljanje *posebne uporabe*, u što se ubraja gradnja na pomorskom dobru građevina: za potrebe vjerskih zajednica, za djelatnosti na području

kulture, socijalne skrbi, odgoja i obrazovanja, znanosti, informiranja, športa, humanitarnih djelatnosti i gradnja građevina i drugih objekata za potrebe obrane, unutarnjih poslova i dr.¹⁹ Specifičnost ove koncesije je u tome što se na ovlaštenika koncesije ne mogu prenositi prava gospodarskog korištenja pomorskim dobrom. Rokovi trajanja koncesije definirani su Uredbom o postupku davanja koncesije na pomorskom dobru (NN, br. 8/04.). Za koncesiju na objektima državnog značenja rok je do 99 godina, davatelj je koncesije Vlada, na objektima županijskog značenja rok je do 20 godina, davatelj je županijsko poglavarstvo²⁰, dok je za koncesiju za posebnu uporabu na objektima lokalnog značenja rok do 20 godina i davatelj je općinsko ili gradsko vijeće (čl. 24. Uredbe). Koncesija za posebnu uporabu daje se na temelju pisanog zahtjeva koji se podnosi ovlaštenom tijelu. Zahtjev sadržava: ime, prezime te naslov i sjedište podnositelja zahtjeva, idejno rješenje i izjavu o namjeni upotrebe pomorskog dobra, očitovanje tijela za prostorno uređenje o značaju objekata za koje se traži posebna uporaba i očitovanje o usklađenosti idejnog rješenja s prostorno planskom dokumentacijom te dokaz o registraciji za pravne osobe (čl. 25. Uredbe). Postupak za posebnu uporabu identičan je onom za gospodarsko korištenje pomorskim dobrom, s time što podnositelj zahtjeva za posebnu uporabu mora, između ostaloga, još podnijeti zahtjev za izdavanje lokacijske ili građevne dozvole (za gradnju na pomorskom dobru), te suglasnost lučke kapetanije na idejni projekt koji se daje s naslova sigurnosti plovidbe jer će se u protivnom koncesija oduzeti.²¹

Gradsko vijeće Grada Splita u srpnju 2009. dalo je koncesiju na pomorskom dobru u trajanju od 20 godina tvrtki *Adriatic* u vlasništvu splitskoga gradonačelnika Željka Keruma. Koncesija je dana kako bi se postavio cjevovod za opskrbu vodom hotela „Marjana“ u vlasništvu podnositelja koncesije.²² To je sporno jer je do upisa koncesije došlo bez prethodnog definiranja i upisa granice pomorskog dobra. Da bi se koncesija uopće dodijelila, mora se definirati područje na koje se ona odnosi, tj. odrediti njegove granice. Naime, davanje koncesije na morskom prostoru bez označene granice pomorskog dobra može koncesijom obuhvatiti prostor na kojem nije upisano pomorsko dobro, što bi izazvalo probleme.

¹⁶ Vidi: Bolanča, op. cit., 2004., str. 17.

¹⁷ Navedeno rješenje je u suprotnosti s odredbom o ravnopravnosti svih pred zakonom. Vidi o tome pobliže: Vanja Seršić, *Koncesijsko odobrenje i načelo tržišnog natjecanja*, Aktualnosti hrvatskog zakonodavstva i pravne prakse, Godišnjak 12, Organizator, Zagreb, 2005., str. 555.

¹⁸ Vidi o tome pobliže: Bolanča, op. cit., 2005., str. 133 – 135.

¹⁹ Vidi: Kundih, op. cit., str. 161.

²⁰ Primjer za to jest Odluka o davanju koncesije na pomorskom dobru radi uporabe dijela plaže ispred hotela *Vranjica Belvedere* u mjestu Seget Donji turističkom poduzeću *Vranjica Belvedere* za obavljanje turističkih djelatnosti i iznajmljivanja plovila i brodica. Cjeloviti tekst odluke nalazi se u NN, 9/06.

²¹ Vidi o tome pobliže: Kundih, op. cit., str. 163.

²² Vidi o tome pobliže: Nikolina Lulić, „Morsko hlađenje „Marjana“, Sl. Dalmacija od 16. srpnja 2009.

Zanimljiv je primjer na Braču dodjela koncesije na plaži Zlatni rat. Krajem 2003. bio je raspisan natječaj. Županijsko je poglavarstvo odlučilo dati koncesiju tvrtki „Modul“ iz Metkovića. Protiv toga mještani su Bola potpisivali peticije i održali prosvjede pred zgradom Županijske skupštine, predvođeni samim tadašnjim županom. Razlog je bila činjenica da je izabrana tvrtka koja nema sjedište ni na Bolu ni na Braču.²³ Nije sporno da je uzrok bio bojazan otočana da će takav postupak biti nepovoljan za sam otok, no to ne mora uvijek biti tako.²⁴ U travnju 2004. odluka je poništena i natječaj je ponovno raspisan pa je Poglavarstvo, na prijedlog Županijskog Upravnog odjela za pomorstvo, koncesiju dalo općinskom komunalnom poduzeću „Grabov rat“ iz Supetra. Zanimljivost je da je bolsko hotelsko poduzeće „Zlatni rat“ ponudilo veću naknadu za koncesiju od izabrane tvrtke, ali važan razlog izboru „Grabova rata“ bio je bolje uklapanje njihove ponude u općinske planove, jamčeći zaštitu pomorskog dobra. Do dodjele koncesije (2004.) plažom je upravljao „Zlatni rat“.

Koncesijsko odobrenje / *Concession approval*

Koncesijsko odobrenje „jest pravni institut koji se daje na temelju zahtjeva fizičke ili pravne osobe registrirane za obavljanje obrta, za obavljanje djelatnosti na pomorskom dobru koje niti isključuju niti ograničuju uporabu pomorskog dobra.“²⁵ Koncesijsko odobrenje daje vijeće za koncesijska odobrenja, od pet članova i ustrojava se za svaki grad ili općinu, ili javna ustanova koja upravlja zaštićenim područjima uz suglasnost Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva ako se odobrenje ili koncesija odnosi na obavljanje djelatnosti na zaštićenim područjima (čl. 39. st 2. – 5. ZPDML). Sastav vijeća za koncesijska odobrenja propisan je čl. 6. t. 3. Uredbe.²⁶ Autor drži da bi tri predstavnika JLS u vijeću trebali biti stručnjaci za pomorsko dobro poradi objektivnosti u donošenju odluka. Razlog uvođenja tog instituta jest održavanje i zaštita pomorskog dobra i korist za lokalnu i regionalnu jedinicu te državu. Koncesijsko odobrenje daje se za obavljanje djelatnosti na morskoj obali, unutarnjim morskim vodama i teritorijalnome moru RH, pa i na nepokretnome kulturnom dobru, i to samo *na zahtjev stranke*, osim za obavljanje djelatnosti na zaštićenim

područjima i nepokretnom kulturnom dobru, kad se može dobiti na temelju javnog prikupljanja ponuda javnim natječajem (čl. 7. st. 3. Uredbe). Zahtjev treba biti usklađen s godišnjim planom upravljanja pomorskim dobru, treba imati i prije spomenutu suglasnost lučke kapetanije i potvrdu županijskog tijela o mikrolokaciji na pomorskom dobru.²⁷ Koncesijsko se odobrenje, kao i koncesija, može dati pravnim i fizičkim osobama registriranim za obavljanje obrta (čl. 38. ZPDML). Autor se u potpunosti slaže s odredbom jer smatra da koncesijsko odobrenje koje se daje za obavljanje određenih djelatnosti, mora se davati samo subjektima koji se njima bave, a ne bilo kojim fizičkim i pravnim osobama, kao što je to bilo u bivšem PZ. Koncesijsko odobrenje daje se na rok od jednoga dana do pet godina. Za jedan dan daje se za kulturne, zabavne, športske i komercijalne priredbe, te snimanje komercijalnog programa i reklamiranje.²⁸ Koncesijsko odobrenje za gospodarsko korištenje prirodnim dobrima i obavljanje drugih djelatnosti na zaštićenim područjima daje se do tri godine, a za djelatnosti na nepokretnim kulturnim dobrima do godine dana. Koncesijsko odobrenje prema starom PZ davalo se na rok od najviše jedne godine. ZPDML je propisao još jednu novost - mogućnost žalbe Ministarstvu protiv rješenja o koncesijskom odobrenju,²⁹ čime rješenje o koncesijskom odobrenju po svojoj pravnoj prirodi postaje upravni akt.³⁰ Djelatnosti koje se mogu obavljati na temelju koncesijskog odobrenja samo na morskoj obali i teritorijalnome moru jesu: prijevoz putnika brodicom, brodom ili podmornicom, iznajmljivanje plovila, prijevoz tereta, čišćenje mora i tehnički radovi te prijevoz putnika, stvari i tereta, s time što se na morskoj obali mogu obavljati: iznajmljivanje sredstava, ugostiteljstvo i trgovina te djelatnosti komercijalno-rekreacijskog sadržaja.³¹ Pritom treba postupati obzirno, ne ugrožavajući druge subjekte u uporabi pomorskog dobra, pa tako iznajmljivanje pomorskih skutera ne smije biti za dio pomorskog dobra namijenjen samo za kupanje. Problem je u praksi ako se na natječaj javi više podnositelja zahtjeva od kojih svaki ispunjavaju propisane uvjete. Seršić

²⁷ Vidi: Seršić, op. cit., 2005., str.557.

²⁸ Čl. 9. Uredbe

²⁹ O razlikama starog PZ i novog ZPDML vidi: D. Bolanča, op. cit., 2004., str. 25.

³⁰ Rješenje o koncesijskom odobrenju u potpunosti ispunjava uvjete iz definicije upravnog akta:

- akt državnog organa ili organizacije,
- donosi se u obavljanju javnih ovlasti,
- njime se rješava o stanovitom pravu ili obvezi pojedinca ili organizacije u upravnoj stvari

Vidi o tome pobježe: Ivo Borković, *Upravno pravo*, 7., izmijenjeno ili dopunjeno izdanje, Narodne novine, Zagreb, 2002, str. 363.

³¹ Vidi o tome pobježe: Vanja Seršić, *Koncesijsko odobrenje kao instrument gospodarskog iskorištavanja dobara s posebnim osvrtom na pomorsko dobro*, u Bolanča i dr., *Pomorsko dobro*, Inženjerski biro, Zagreb, 2005, str. 58. – 63.

²³ Što je povreda jednakosti svih pred zakonom.

²⁴ Tako u Komiži na otoku Visu koncesiju za obavljanje djelatnosti na mjesnoj plaži dobila je zagrebačka tvrtka „Aquarius“, koja je dosta pridonijela poboljšanju ugleda maloga dalmatinskog mjesta.

²⁵ Vidi o tome pobježe: Goran Vojković, *Pomorsko dobro i koncesije*, Hrvatski hidrografski institut, Split, 2003., str.190.

²⁶ Vijeće za koncesijska odobrenja čine:

- predstavnik grada/općine na čijem se području osniva vijeće (tri predstavnika),
- predstavnik županijskog upravnog tijela za poslove pomorstva,
- predstavnik lučke ispostave.

smatra da bi rješenje bilo javno nadmetanje između prijavljenih subjekata kad ne bi došlo do eventualnog dogovora među podnositeljima zahtjeva.³² Najmanji iznos licitacije trebao bi biti određen u Jedinstvenom popisu djelatnosti na pomorskom dobru. Autor drži da je takav način ispravan jer koncesiju na pomorskom dobru uvijek treba dati onome tko da najbolja jamstva za njezino uredno obavljanje.

Prijenos koncesije i potkoncesija / *Concession transfer and subconcession*

Koncesija se može prenijeti i u cijelosti, i to pod istim uvjetima pod kojima je i dana, uz suglasnost davatelja koncesije i pisano obrazložen prijedlog za prijenos.³³

Ovlaštenik koncesije za gospodarsko korištenje može sporedne uslužne djelatnosti u manjem opsegu dati na obavljanje pravnim i fizičkim osobama uz suglasnost davatelja koncesije. Pravne i fizičke osobe kojima ovlaštenik koncesije ustupi takve djelatnosti moraju se koristiti pomorskim dobrom sukladno uvjetima s kojima im je dana koncesija (čl. 26. ZPDML). Ovlaštenik koncesije može davatelju koncesije podnijeti obrazloženi prijedlog za davanje koncesije u potkoncesiju drugoj fizičkoj ili pravnoj osobi ako više ne može izvršavati obveze iz ugovora o koncesiji, ili ako smatra da bi obavljanje djelatnosti bilo učinkovitije davanjem dijela u potkoncesiju (čl. 4. - 6. Uredbe). Davatelj koncesije treba u roku od 30 dana zaprimanja prijedloga dati ili odbiti suglasnost na prijedlog, pa ako je odobri, dužan je sklopiti ugovor o koncesiji s ovlaštenikom.

Opoziv koncesije / *Revocation of concession*

Koncesiju može i opozvati davatelj koncesije u svako doba ili djelomično kada to utvrdi interes RH koji utvrđuje Hrvatski sabor (čl. 29, st. 1. ZPDML). Autor smatra da je odredba neprihvatljiva jer dopušta široku lepezu mogućnosti opoziva koncesije bilo kad i iz bilo kojih razloga. Pritom neki autori, kao Goran Vojković, drže da bi koncesiju trebalo opozvati samo u iznimnim okolnostima, kao što su rat, neposredna ugroženost neovisnosti, jedinstvenosti ili opstanka RH.³⁴ Autor smatra da bi zakonom trebalo normirati što je bitno za RH (rat, neposredna ugroženost, elementarna nepogoda ili katastrofa velikih razmjera) kad se može opozvati koncesija jer bi to pridonijelo pravnoj sigurnosti. Ovlaštenik koncesije koji je izgradio

³² Vanja Seršić, *Koncesijsko odobrenje i načelo tržišnog natjecanja*, Aktualnosti hrvatskog takonodavstva i pravne prakse, godina 12, 2006, str. 557.

³³ Vidi o tome поближе: Bolanča, op. cit., 2004., str.20.

³⁴ Takve događaje spominje i Ustav RH (NN, 41/01. i 55/01.) u čl. 99. i 100.

građevinu na pomorskom dobru, pri opozivu ima pravo na naknadu troškova razmjerno vremenu u kojemu je prikraćen (čl. 29. st. 2. ZPDML).

Odricanje od koncesije / *Renunciation of concession*

Ovlaštenik se može i odreći koncesije, i to pri djelomičnom opozivu u roku od 30 dana od dana primitka izjave o djelomičnom opozivu, (čl. 29. st. 3. ZPDML). Primjer za to je odreknuće Veleučilišta iz Splita od koncesije za ugostiteljske djelatnosti u splitskoj uvali Bene.³⁵

Oduzimanje koncesije / *Withdrawal of concession*

Koncesija se oduzima: "ako ovlaštenik koncesije ne izgradi u određenom roku građevine ili druge objekte za koje mu je dana koncesija, ako se ovlaštenik ne pridržava zakonskih odredbi i drugih propisa ili ne provodi uvjete koncesije, ako ovlaštenik ne iskorištava koncesiju ili je iskorištava za svrhe za koje mu nije dana ili preko mjere određene koncesijom, ako bez odobrenja izvrši na pomorskom dobru označenom u koncesiji radnje koje nisu predviđene koncesijom ili su u suprotnosti s odobrenim projektom, ako ovlaštenik neuredno plaća koncesijsku naknadu, te ako isti ne održava ili neuredno održava i zaštićuje pomorsko dobro na način predviđen ugovorom o koncesiji." (Čl. 30. st. 1. ZPDML). Autor smatra da bi navedenu odredbu trebalo modificirati tako da se smatra kako ovlaštenik nije zainteresiran za koncesiju ako bez opravdanog razloga u određenom roku ne sklopi koncesijski ugovor. Pritom treba imati na umu okolnosti u kojima ovlaštenik, zbog određenih razloga za koje nije kriv (npr. viša sila), ne sklopi ugovor, ali je tada ovlaštenik dužan po prestanku razloga sklopiti ugovor. Pod sintagmom „neuredno plaćanje naknade o koncesiji“ treba podrazumijevati neplaćanje najmanje dviju uzastopnih naknada. Odluku o koncesiji donosi davatelj i on treba pozvati ovlaštenika da se u određenom roku izjasni o razlozima oduzimanja (čl. 30. st. 5. ZPDML). Autor smatra da rok za izjašnjavaње davatelju koncesije treba biti od minimalno osam do najviše 15 dana. Potom se raskida ugovor o koncesiji, a ovlaštenik nema pravo na naknadu štete zbog raskida ugovora.

Prestanak koncesije / *Termination of concession*

Koncesija prestaje: „istekom vremena, odreknućem ovlaštenika, smrću ovlaštenika koncesije odnosno prestankom pravne osobe ako nasljednici u roku od 6 mjeseci od dana smrti ovlaštenika ne zatraže

³⁵ Cjeloviti tekst Odluke nalazi se u Službenom listu Splitsko-dalmatinske županije (br. 6/04.).

pravodobno potvrdu koncesije, oduzimanjem koncesije te sporazumnim raskidom ugovora o koncesiji.³⁶ Koncesionar ovdje nema pravo na naknadu štete, ali ima pravo uzeti novo što je izgradio ako nije trajno povezano s pomorskim dobrom i ako je to moguće po prirodi stvari bez štete za pomorsko dobro.³⁷ Ako uklanjanje nije moguće, prinove će se sukladno čl. 33. ZPDML smatrati pripadnošću pomorskog dobra. Autor bi tada ovlašteniku trebao priznati pravo naknade štete najmanje u visini troškova gradnje i utrošenog materijala. Autor također smatra da bi ovlašteniku koncesije trebalo priznati pravo na odštetu pri sporazumnom raskidu ugovora o koncesiji.

Zalog koncesije / *Concession mortgage*

Po novom ZPDML-u koncesija se može i založiti, i to založnom vjerovniku koji ispunjava uvjete za ovlaštenika koncesije, ili pravo na koncesiju može prenijeti na treću osobu koja ispunjava uvjete za ovlaštenika koncesije, uz suglasnost davatelja. Davatelj koncesije može odbiti dati suglasnost ako založni vjerovnik ili treća osoba ne ispunjava uvjete za ovlaštenika koncesije.³⁸ Ovlaštenik treba založni ugovor i prijavu za upis podataka o osnutku založnog prava upisati u upisnik koncesije u roku od 15 dana od dana sklapanja založnog ugovora.

Koncesijski sporovi / *Concession disputes*

Za raspravljanje svih pitanja u svezi s davanjem, izvršavanjem, opozivom ili izmjenom odluka o koncesiji (koncesijski sporovi) na pomorskom dobru mjerodavno je Ministarstvo³⁹. Autor također drži da je ta odredba neprihvatljiva jer Ministarstvo nije ovlašteno niti za davanje, opoziv i oduzimanje koncesije, pa ne bi trebalo odlučivati u koncesijskim sporovima. Također smatra da je u takvim sporovima potreban poseban arbitražni sud za pomorskopravna pitanja, sastavljen od stručnjaka iz oblasti pomorskog prava. Neki autori, kao Vojković, smatraju da bi trgovački sudovi trebali biti stvarno mjerodavni u takvim sporovima.⁴⁰ Autor se protivi spomenutom mišljenju smatrajući da će se sporovi lakše i bolje riješiti arbitražom nego pred sudom. U prilog arbitraži govori i činjenica što je jeftinija, brza, stranke same biraju arbitre itd. Arbitražni sudovi trebaju

biti u sjedištima svih primorskih županija, i protiv odluke suda može se izjaviti žalba Visokom arbitražnom sudu u Zagrebu. Protiv rješenja Ministarstva ne može se izjaviti žalba, ali se može pokrenuti upravni spor.

EVIDENCIJA POMORSKOG DOBRA / *Maritime domain records*

Evidencija se o pomorskom vodi u zemljišnim knjigama pri općinskim sudovima, a u katastar se unose podaci o granici pomorskog dobra (čl. 15. ZPDML). Evidencija pomorskog dobra u zemljišnim knjigama uvjet je za upis koncesije.

Evidencija pomorskog dobra u zemljišnim knjigama / *Maritime domain records in land registers*

Evidencija pomorskog dobra u zemljišne knjige obavlja se sukladno Zakonu o zemljišnim knjigama (NN, br. 91/96., 68/98., 137/99. i 114/01.) (u daljnjem tekstu: ZZK) a podredno i ZPDML-om. Na upis pomorskog dobra primjenjuju se odredbe o upisu općeg dobra u zemljišne knjige. Opće se dobro upisuje u zemljišne knjige ako to zatraži osoba s pravnim interesom. U vlastovnici treba učiniti vidljivim status općeg dobra i ime onoga tko se skrbi, upravlja i odgovara za opće dobro, osim ako skrb, upravljanje i odgovornost vodi RH.⁴¹ Dakle, upis pomorskog dobra je fakultativan osim pri davanju koncesije. Posljedica neobveznosti upisa je činjenica da velik dio hrvatske obale uopće nije upisan u zemljišne knjige. Autor smatra da bi upis pomorskog dobra u zemljišne knjige trebao biti obavezan, prvenstveno iz razloga što je ono od interesa za RH, i bez upisa oznake pomorskog dobra moglo bi biti objektom kupoprodaje i ostalih načina stjecanja prava vlasništva i ostalih stvarnih prava, što se, nažalost, i događa. Stjecatelji nekretnina koje su po svojoj naravi pomorsko dobro, ne mogu se pozivati na načelo povjerenja u zemljišne knjige, jer je prije kupnje mogao vidjeti nekretninu, utvrditi da je ona na morskoj obali u pojasu koji se smatra pomorskim dobrom i na temelju toga zaključiti da je riječ o pomorskom dobru. Druga bitna pretpostavka za ostvarivanje načela povjerenja jest da je pravni posao sklopljen u dobroj vjeri, tj. da je valjan.⁴² Autor smatra da stjecanje nekretnine koja je pomorsko dobro nikako ne može biti

³⁶ Vidi čl. 31. – 33. ZPDML u svezi s Nina Perko, Slučajevi nezakonitog korištenja koncesije na pomorskom dobru i posljedice takvog postupanja, u Branka Barišić i dr., *Pomorsko dobro*, Inženjerski biro, Zagreb, 2006., str. 36.

³⁷ Vidi: Perko, *ibid.*, 2006., str. 38.

³⁸ Vidi čl. 34. st. 1. ZPDML u svezi s Bolanča, *op. cit.*, str. 23., 2004.

³⁹ Mnogi pravni stručnjaci ne slažu se s odredbom. Vidi o tome pobliže: Mihajlo Dika, „Osvrt na rješavanje sporova u vezi s koncesijama na pomorskom dobru”, iz zbirke referata Vinko Hlača, *Pomorsko dobro i koncesije*, Pravni fakultet u Rijeci, Rijeka, 1995., str. 39 – 42.

⁴⁰ Vojković, *op. cit.*, str. 186., 2003.

⁴¹ Vidi o tome pobliže: čl. 17. st. 3. i čl. 23. st. 4. Zakona o zemljišnim knjigama, (NN, 91/96., 68/98. 137/99. i 114/01.) u svezi s Jakob Nakić: *Učiniti vidljivim status pomorskog dobra u zemljišnom knjizi*, Aktualnosti hrvatskog zakonodavstva i pravne prakse, Godišnjak 13, Organizator, Zagreb, 2006., str. 402. – 403.

⁴² Vidi o tome pobliže: Snježana Friković, „*Pomorsko dobro i praksa sudova te uloga države i državnog odvjetništva*”, u Dragan Bolanča i dr., *Pomorsko dobro*, Inženjerski biro, Zagreb, 2006., str. 185.

valjano, već se ubraja u zabranjene pravne poslove. Nužnost upisa pomorskog dobra u zemljišne knjige ogleđa se i u sljedećem primjeru iz sudske prakse. Stjecatelj je stekao pravo vlasništva na č. zem. 2381 i 2383. k. o. Poreč. Protiv rješenja o upisu RH je podnijela prigovor preko Državnog odvjetništva, u kojem je istakla činjenicu da je nekretnina pomorsko dobro. Županijski sud u Puli prihvatio je tu činjenicu, ali je ipak dopustio upis prava vlasništva i žalitelja te je RH uputio u parnicu radi dokazivanja upisa.⁴³ ZPDML, kao drugi izvor, u čl. 118. propisao je da će Državno odvjetništvo zemljišnoknjižnom sudu dostaviti prijedlog radi brisanja nevaljalog upisa prava vlasništva ili drugog stvarnog prava na pomorskom dobru i upisati pomorsko dobro. ZPDML pritom ne naznačuje pravne posljedice brisanja upisa niti definira pravno *valjan način stjecanja stvarnih prava*. O upisu u zemljišne knjige sud odlučuje rješenjem, protiv kojega nezadovoljna strana ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana dostave rješenja (čl. 125. ZZK).

IMOVINSKOPРАВNA PITANJA NA POMORSKOM DOBRU / *Property law problems in maritime domain*

Stjecanje stvarnih prava i postupak izvlaštenja / *Acquisition of real property rights and procedure of expropriation*

Na pomorskom dobru se, sukladno ZPDML-u, ne može stjecati pravo vlasništva niti druga stvarna prava po bilo kojoj osnovi.

Nekad se (do 1974.) na pomorskom dobru moglo stjecati pravo vlasništva, i to na građevinama na pomorskom dobru namijenjenima za stanovanje. Sukladno takvu zakonskom rješenju, diljem hrvatske obale izgrađene su brojne stambene kuće i zgrade. Status takvih građevina definirao je ZPDML, prema kojem će se postojeće građevine na pomorskom dobru, izgrađene ili stečene s valjanom pravnom osnovom, dati na posebnu uporabu za sve vrijeme dok se njima koristi za stanovanje, bez naknade, a korisnik građevine mora zatražiti koncesiju. Ako dio građevine služi za obavljanje gospodarskih djelatnosti, korisnik treba zatražiti i koncesiju za to (čl. 118. ZPDML). Zakon nigdje ne spominje pojam *vlasnika*, već samo pojam *korisnika*, koji će donošenjem zakona postati koncesionar i morat će plaćati naknadu za koncesiju. Autor takvu odredbu drži nelogičnom jer osobe koje su izgradile građevine s valjanom pravnom osnovom mogu biti samo vlasnici, ali ne i korisnici. *Vlasnik* i *korisnik* ne mogu biti sinonimi jer

⁴³ Vidi: Rješenje Županijskog suda u Puli od 18. studenog 2002., br. Gž-2463/01-2

je pravo na korištenje još do rimskoga doba samo jedno od vlasničkopravnih ovlaštenja (čl. 30. ZV). Autor smatra da se ne bi trebalo dirati u status postojećih građevina koje su stečene s valjanom pravnom osnovom, polazeći pritom od činjenice da su one građene zakonito. Tijelo koje upravlja postojećom građevinom u nacionalnom parku, strogo ili posebnom rezervatu mora zatražiti koncesiju za posebnu uporabu.⁴⁴ Pomorsko dobro pripada zaštićenom području na kojemu se može provesti postupak *izvlaštenja* – postupak ograničenja ili oduzimanja vlasništva uz naknadu tržišne vrijednosti nekretnine – vrijednosti koja se za tu nekretninu može postići na tržištu izraženoj u omjeru ponude i potražnje u vrijeme njegova utvrđivanja.⁴⁵ Pojam izvlaštenja na pomorskom dobru posebno je aktualan u tekućem procesu privatizacije hrvatskih brodogradilišta, od kojih se neka, npr. *Brodosplit* i *Brodotrogir*, u cijelosti nalaze na pomorskom dobru. Rješenje se našlo u mogućoj odluci Vlade da se zastane s procesom privatizacije dok se škerovima isplati odgovarajuća naknada. Izvlaštenje se na pomorskom dobru provodi tako da se bivšem vlasniku dodijeli koncesija bez plaćanja naknade za korištenje sve dok iznos utvrđene koncesijske naknade ne dosegne iznos naknade za oduzeto vlasništvo (čl. 1038. PZ). Autor naznačenu odredbu drži nerazumljivom jer smatra da je nemoguće spojiti izvlaštenje i koncesiju. Koncesija koja se daje u ovom slučaju jednostrani je pravni akt i ne može uopće nositi taj naziv jer koncesija nastaje na temelju ugovora – dvostranom izjavom volje. O nemogućnosti stjecanja prava vlasništva na pomorskom dobru govori i naša sudska praksa. Pred Općinskim sudom u Zadru vodio se postupak u kojem su tužitelji tužili RH na utvrđenje prava suvlasništva. Tužitelji su u tužbi istaknuli da su nekretninu (č. zem. 2114. k.o. Seline) uz more s lijeve strane Jadranske magistrale stekli nasljeđivanjem od svojih prednika. Općinski je sud odbio njihov zahtjev jer je pregledom dokumenata utvrđeno da se ta nekretnina nalazi u pojasu pomorskog dobra, te da je izvorno društveno vlasništvo. Iz stanja spisa bilo je razvidno da niti tužitelji niti njegovi pravni prednici nisu nikada bili evidentirani kao posjednici i da oni u postupku osnivanja zemljišne knjige za k. o. Seline nisu nikad prijavili upis navedene nekretnine. Protiv presude tužitelji su uložili prigovor Županijskom sudu i on je odbio prigovor i potvrdio pobijanu presudu, smatrajući da je činjenično stanje pravilno utvrđeno i da je na njega

⁴⁴ Vidi o tome поближе: čl. 118. ZPDML-a u svezi s Dragan Bolanča, *Stvarna prava na pomorskom dobru*, Aktualnosti hrvatskog zakonodavstva i pravne prakse, Godišnjak 13, Organizator, Zagreb, 2006., str. 77 – 78.

⁴⁵ Vidi o tome поближе: Desanka Sarvan, *Pravni status nekretnina u zaštićenim područjima*, Aktualnosti hrvatskog zakonodavstva i pravne prakse, Godišnjak 12, Informator, Zagreb, 2006., str. 545 – 546.

pravilno primijenjeno materijalno pravo⁴⁶ (P-522/88, Gž-1332/01, Općinski sud u Zadru). Jedini primjer u kojem se može priznati pravo vlasništva na pomorskom dobru jest pravo vlasništva nad objektima koje je ovlaštenik koncesije izgradio na pomorskom dobru, i to samo dok koncesija traje – tzv. *privremeno vlasništvo*. To mišljenje autor izvodi iz stava izraženoga u ZV prema kojem zgrade izgrađene na pomorskom dobru na temelju koncesije nisu njegov sastavni dio.

O statusu prava vlasništva na nekretnini koja je bila na pomorskom dobru, a više nije, ZPDML ne daje odgovor. Mišljenje Državnog odvjetništva je da ta nekretnina postaje vlasništvo RH. To se mišljenje potkrjepljuje stavom da je RH nositelj vlasti na pomorskom dobru, pa automatizmom postaje vlasnik te nekretnine, institutom prisvojenja – tj. uzimanja stvari u ničijem vlasništvu, to jest društvenom vlasništvu na području RH za koje se ne zna vlasnik.⁴⁷

Pretvorba i privatizacija na pomorskom dobru / *Maritime domain conversion and privatisation*

Pretvorba je postupak preoblikovanja poduzeća iz društvenog vlasništva u poduzeće kojemu je određen vlasnik.⁴⁸

Prva privatizacija u pomorskom dobru dogodila se još 1970. kada je poduzeće „Luka Rijeka“ kupoprodajnim ugovorom prodalo poduzeću „Centrotexil“ iz Beograda nekretnine upisane u Z. U. 5030 i 5031 k. o. Rijeka, u naravi lučka skladišta (Z-363/70, Općinski sud u Rijeci).

Početak devedesetih godina, u prvim godinama samostalnosti RH, dolazilo je do pretvorbe i privatizacije brojnih društvenih poduzeća od kojih su neka imala objekte na pomorskom dobru, što su ih vodili kao osnovno sredstvo u svojoj aktivnosti, to jest kao imovinu koja im je dana na korištenje. Zakon o pretvorbi i privatizaciji nije ništa govorio o tome jesu li nekretnine dio društvenog kapitala poduzeća, no Hrvatski fond za privatizaciju (u daljnjem tekstu: Fond) je iz procjene temeljnog kapitala isključio zemljište, a vrijednost je objekta uključivao u procjenu kao vrijednost ulaganja u pomorsko dobro.⁴⁹ Jedini uvjet za provedbu pretvorbe bilo je da je određena stvar sposobna biti predmetom prava vlasništva, da je pravo koje se pretvara stečeno

na valjanome pravnom temelju i uz ispunjenje svih pretpostavka koje su se za stjecanje toga prava tražile u trenutku stjecanja, te da pretvorba nije propisana posebnim zakonom.⁵⁰

Izvršenom pretvorbom novonastala su poduzeća podnosila prijedloge za uknjižbu prava vlasništva na nekretninama. Međutim, Fond je izdavao rješenje o suglasnosti na pretvorbu koje nije sadržavalo popis nekretnina što su kao imovina uključene u vrijednost društvenog kapitala, već samo ukupnu vrijednost kapitala te broj i nominalnu vrijednost dionica i zbog toga to nije bilo pogodno za upis prava na nekretninama. Razlog je tome što su uz prijedlog poduzeća bila dužna dostaviti i dokaz o pravu korištenja nekretninama, nakon čega je Fond, na temelju diskrecijskih ovlasti, utvrđivao mogu li te nekretnine biti dio društvenog kapitala. Fond je čak propisao da nije potrebno zatražiti potvrdu iz koje se može znati ulazi li određena nekretnina u temeljni kapital, čime su brojna društva kapitala dovedena u zabludu, jer su u trenutku kad su doznali za taj podatak protekli rokovi za pokretanje upravnog spora.⁵¹ Sudovi su ponekad pri upisu prava upisivali samo promjenu naslova pravne osobe, a ostavljali su upis prava korištenja nekretninama, a drugi su upisivali i statusnu promjenu i pravo vlasništva umjesto prava korištenja. To je dovelo do velike zbrke u zemljišnim knjigama.⁵² Primjer za to je splitska tvrtka „Dalmacijavino“, koja se u potpunosti nalazi na pomorskom dobru, i kojoj se privatizacija obavljala usprkos činjenici da je Hrvatskom fondu za privatizaciju i potpredsjedniku Vlade bilo poznato mišljenje Snježane Frković, zamjenice Državnog odvjetništva, da „Dalmacijavino“ nema pravo na objekte na pomorskom dobru ni na povrat ulaganja, te da se prije prodaje riješe mogući sporovi vezani za te probleme. Međutim, mišljenje Državnog odvjetništva nije bilo obvezujuće za Fond, s čime se autor ne slaže jer smatra da ako mišljenje Državnog odvjetništva nije obvezujuće, onda se dovodi u pitanje uopće obveznost njegova davanja. Autor tvrdi da je upravo ta odredba razlog nezakonitoj privatizaciji „Dalmacijavina“, koja je danas u jako lošoj financijskoj situaciji. Apsurd je da su u akciji *Mali maestro*, u kojoj se sudilo poduzetniku Svjetlanu Staniću i potpredsjedniku Fonda Ivanu Gotovcu, između ostaloga i za prodaju „Dalmacijavina“, oba okrivljenika oslobođena.⁵³ Jedini

⁴⁶ Vidi o tome pobliže: Marijan Bitanga, „*Pomorsko dobro kroz praksu Općinskog suda u Zadru*“, u B. Barišić i dr., *Pomorsko dobro*, Inženjerski biro, Zagreb, 2006., str. 222 – 223.

⁴⁷ Vidi čl. 362. st. 2. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima (NN, br. 91/96., 68/98., 137/99., 22/00., 73/00., 114/01., 79/96. i 141/06.) u svezi s Frković, op. cit., 2005., str. 191.

⁴⁸ Vidi: Hrvoje Kačer, *Reafirmacija prava vlasništva na nekretninama u hrvatskom pravu*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 40, 2003., br. 1-2. (69-70), str. 37.

⁴⁹ Julia Vladušić, *Evidentiranje pomorskog dobra u hrvatskom pravu*, vl. naklada, 2008., Split, str. 126.

⁵⁰ Vidi o tome pobliže: Mladen Žuvela – Jadranko Crnić, „Pretvorba, privatizacija, denacionalizacija – pravni status neobuhvaćenih odnosno neprocijenjenih nekretnina – primjena čl.47. Zakona o privatizaciji“, *Pravo i porezi*, br. 3, Zagreb, 2001., str. 17.

⁵¹ Vidi o tome pobliže: Hrvoje Kačer, op. cit., 2003., str. 42.

⁵² Vidi o tome pobliže: Dubravka Vukmanović, „Pretvorba i privatizacija na pomorskom dobru“, *Pomorsko dobro*, Inženjerski biro, Zagreb, 2005., str. 120 – 124.

⁵³ Vidi o tome pobliže: Sanja Stapić, „Dalmacijavino duguje 683 milijuna kuna“, *Slobodna Dalmacija*, izdanje od 19. 12. 2008.

zakon kojim je pokušano, doduše jako kasno, ispraviti negativne posljedice pretvorbe i privatizacije jest Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima u svojoj izmjeni iz 2006. (NN, br.79/06.).⁵⁴ Jedini primjer u kojem je dokazana nezakonitost pretvorbe i privatizacije jest pretvorba poduzeća Luke Rijeka; ono je Rješenjem Fonda za privatizaciju od 11. svibnja 1998. pretvoreno u dioničko društvo. Protiv tog Rješenja Samostalni sindikat zaposlenika riječke luke i nekoliko fizičkih osoba uložili su tužbu Upravnom sudu zbog, uz ostale razloge, pogrešno utvrđenoga temeljnog kapitala društva. Tužitelji su naveli da su određene nekretnine, od kojih se neke nalaze na pomorskom dobru, trebale biti unesene u temeljni kapital poduzeća, i na njih se trebao primijeniti čl. 1038. PZ, što bi utjecalo na vrijednost poduzeća.⁵⁵ Tužitelji potom smatraju da je navedenom pretvorbom povrijeđen Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, a i njihova ustavno pravo na vlasništvo, koje se može oduzeti ili ograničiti samo uz naknadu tržišne vrijednosti, te da pobijanim rješenjem zaposlenici dobivaju znatno umanjenju vrijednost.⁵⁶ Tuženi su u prigovoru pokušali pobiti aktivnu legitimaciju tužitelja, pa su naveli da nisu ovlašteni rješavati eventualne nesporazume, već je za to zadužena uprava. Sud je prihvatio tužbu i predmet je vratio na ponovni postupak. Među razlozima donošenja takve presude sud je naveo da se prema stanju spisa ne može sa sigurnošću preispitati pravilnost primjene materijalnog prava, te da činjenično stanje nije potpuno utvrđeno. Sud ne može na temelju tako utvrđenoga činjeničnog stanja donijeti ispravnu odluku o osnovanosti razloga tužbe, ali smatra da sud u ponovljenom postupku treba utvrditi koje nekretnine trebaju ući u aktivu poduzeća, i mogu li one biti dio temeljnog kapitala društva, ili s njima treba postupiti sukladno odredbama čl. 1038. PZ.⁵⁷

Autor takvu presudu smatra pravednom jer je upozorila na nezakonitost provedbe privatizacije jednoga društvenog poduzeća. Ta se presuda dijelom temelji i na čl. 1038. PZ i prema autorovu mišljenju trebala bi biti temelj za donošenje drugih presuda kojima bi se dokazivala nezakonitost pretvorbe i privatizacije.

⁵⁴ Prema čl. 39a Zakona o izmjeni i dopuni Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima trgovačko društvo, kao pravni sljednik društvenog poduzeća, po završenoj pretvorbi društvenog vlasništva, vlasnik nekretnina koje su na dan procjene vrijednosti temeljnog kapitala bile:

- društveno vlasništvo s pravom upravljanja, korištenja i raspolaganja druš.poduzeća,
- koje su mogle biti predmet stjecanja prava vlasništva,
- čija je vrijednost procijenjena u kapital društva i koje je mjerodavno tijelo iskazalo u kapitalu društva.

⁵⁵ Vidi o tome поближе: Draško Lambaša, Poništenje pretvorbe "Luke Rijeka", Pravo i porezi, br. 3, 2001., str. 43.

⁵⁶ Lambaša, op. cit., str. 44., 2001.

⁵⁷ Lambaša, op. cit., str. 45., 2001.

ZAKLJUČAK / Conclusion

Pomorsko je dobro dobro od interesa za RH, kojim ona upravlja i skrbi o zaštiti neposredno ili preko jedinica lokalne ili regionalne samouprave.

Upravljanje može biti redovito ili izvanredno. Izvanredno upravljanje obuhvaća sanaciju pomorskog dobra izvan luka, a pripada i županijama. Autor smatra da bi za sanaciju trebala biti ovlaštena JLS, i to za dobra koja se nalazi na njihovu području. Zaštita pomorskog dobra od onečišćenja određena je Deklaracijom o zaštiti okoliša, kojom je, uz ostalo, određeno osnivanje zasebnog ministarstva za zaštitu okoliša i prostornog uređenja, i ono će biti povezano s jedinicama lokalne i regionalne samouprave. Do takve suradnje nije još došlo, ali autor misli da bi do toga trebalo što prije doći jer će se tako učinkovitije štiti pomorsko dobro. Utvrđivanje granica pomorskog dobra obavlja posebno povjerenstvo za izradbu prijedloga granice, ali ono ne donosi rješenje, već Povjerenstvo Ministarstva, što je neshvatljivo i suprotno Zakonu o upravnom postupku – da jedan postupak vode dva međusobno odvojena tijela. Stav je autorov da bi ovdje jedno tijelo – županijsko povjerenstvo trebalo voditi postupak i donijeti rješenje. Nadalje, za tzv. nesporna pomorska dobra trebalo bi ozakoniti upis pomorskog dobra bez utvrđivanja granice, te zabraniti upis stvarnih prava na njemu. Pomorsko dobro upisuje se u zemljišnim knjigama, no autor misli da bi trebalo uspostaviti poseban katastar u koji bi se upisivalo, jer je pomorsko dobro od interesa za RH i zato treba biti uređeno odvojeno od ostalih nekretnina. Na pomorskom dobru može se izvršiti postupak izvlaštenja kojim korisnik izvlaštenja stječe posjed nekretnine uz naknadu tržišne vrijednosti bivšem vlasniku. Korisnik izvlaštenja jest RH, ali bi to trebale biti i županije ako se izvlaštenje provodi radi gradnje luke županijskog značenja. Prema ZPDML-u, postojeće građevine za stanovanje izgrađene na valjanome pravnom temelju dat će se na besplatnu posebnu uporabu, a korisnik takve građevine dužan je zatražiti koncesiju za njezinu uporabu.

Navedena odredba je neshvatljiva jer prosječan se čovjek sigurno ne bi odrekao prava vlasništva u korist prava korištenja. Tu je i pojam *valjani pravni temelj*, no zakonodavac nikad nije definirao što podrazumijeva pod navedenom sintagmom, a bilo bi korisno da to učini.

KRATICE / Abbreviations

JLS – jedinica lokalne samouprave

KZ – Kazneni zakon

NN – Narodne novine

PZ – Pomorski zakonik

RH – Republika Hrvatska

SFRJ – Socijalistička Federativna Republika

Jugoslavija

Sl. I. SRCG – Službeni list Socijalističke Republike Crne Gore

SR – Socijalistička Republika

ZPDML – Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama

ZV – Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima

LITERATURA / References

a) Knjige

- Barišić, Branka – Bitanga, Marijan – Fantulin, Boris – Frković, Snježana – Jug, Jadranko – Lambaša, Draško – Nakić, Jakob – Pavlović, Šime – Perko, Nina – Puh, Aleksandar – Seršić, Vanja, *Pomorsko dobro*, Inženjerski biro, Zagreb, 2006.
- Bolanča, Dragan – Delač, Damir – Frković, Snježana – Jug, Jadranko – Kundih, Branko – Nakić, Jakob – Seršić, Vanja – Vukmanović, Dubravka, *Pomorsko dobro*, Inženjerski biro, Zagreb, 2005.
- Borković, Ivo, *Upravno pravo*, 7., izmijenjeno i dopunjeno izdanje, NN, Zagreb, 2002.
- Grabovac, Ivo, *Plovidbeno pravo Republike Hrvatske*, Književni krug, Split, 2003.
- Hlača, Vinko, *Pomorsko dobro-društveni aspekti upotrebe i korištenja*, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 1996.
- Hlača, Vinko, *Pomorsko dobro i koncesije*, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 1995.
- Kundih, Branko, *Hrvatsko pomorsko dobro u teoriji i praksi*, Hrvatski hidrografski institut, Rijeka, 2005.
- Vladušić, Julia, *Evidentiranje pomorskog dobra u hrvatskom pravu* (mag. rad), Split, vlast. naklada, 2008.
- Vojković, Goran, *Pomorsko dobro i koncesije*, Hrvatski hidrografski institut, Split, 2003.

b) Stručni članci

- Bitanga, Marijan, „Pomorsko dobro kroz praksu Općinskog suda u Zadru“, referat iz zbornika radova B. Barišić i dr. *Pomorsko dobro*, Inženjerski biro, Zagreb, 2006.

- Bolanča, Dragan, „Stvarna prava na pomorskom dobru“, Aktualnosti hrvatskog zakonodavstva i pravne prakse, Godišnjak 13, Organizator, Zagreb, 2006.
- Bolanča, Dragan, „Novine Zakona o pomorskom dobru i morskim lukama“, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god.40, br.1-2. (69.-70), 2003.
- Bolanča, Dragan, „Osnovne značajke Zakona o pomorskom dobru i morskim lukama iz 2003. godine“, Poredbeno pomorsko pravo, Zagreb, god.43., br.158, 2004.
- Bolanča, Dragan, „Pomorsko dobro i koncesije“, referat iz zbornika radova Bolanča i dr., *Pomorsko dobro*, Inženjerski biro, Zagreb, 2005.
- Dika, Mihajlo: „Osvrt na rješavanje sporova u vezi s koncesijama na pomorskom dobru“, iz zbirke referata Vinko Hlača, *Pomorsko dobro i koncesije*, Pravni fakultet u Rijeci, Rijeka, 2005.
- Fantulin, Boris, „Utvrđivanje granica pomorskog dobra u okviru zakonske definicije“, iz zbirke radova Barišić i dr., *Pomorsko dobro*, Inženjerski biro, Zagreb, 2006.
- Frković, Snježana, „Pomorsko dobro i praksa sudova te uloga države i državnog odvjetništva“, iz zbirke radova Barišić i dr., *Pomorsko dobro*, Inženjerski biro, Zagreb, 2006.
- Kačer, Hrvoje, „Reafirmacija prava vlasništva na nekretninama u hrvatskom pravu“, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god.40, br.1-2. (69-70), 2003.
- Lambaša, Draško, „Poništenje pretvorbe “Luke Rijeka”“, Pravo i porezi, br. 3., 2001.
- Lulić, Nikolina, „Morsko hlađenje Marjana“, Sl. Dalmacija, izdanje od 16. 7. 2009.
- Nakić, Jakob, „Učiniti vidljivim status pomorskog dobra u zemljišnoj knjizi“, Aktualnosti hrvatskog zakonodavstva i pravne prakse, Godišnjak 13, Organizator, Zagreb, 2006.
- Pavlović, Šime, „Zaštita pomorskog dobra u kaznenom i prekršajnom pravu“, iz zbirke radova Barišić i dr., *Pomorsko dobro*, Inženjerski biro, Zagreb, 2006.
- Perko, Nina, „Slučajevi nezakonitog korištenja koncesije na pomorskom dobru i posljedice takvog postupanja“, iz zbirke radova: Barišić, B. i dr., *Pomorsko dobro*, Inženjerski biro, Zagreb, 2006.
- Roso, Ivan, „Neki problemi upravljanja, održavanja i zaštite pomorskog dobra“, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, Split, br.4(64), 2001.

- Sarvan, Desanka, „Pravni status nekretnina u zaštićenim područjima“, Aktualnosti hrvatskog zakonodavstva i pravne prakse, Godišnjak 12, Informator, Zagreb, 2006.
  - Seršić, Vanja, „Koncesijsko odobrenje i načelo tržišnog natjecanja“, Aktualnosti hrvatskog zakonodavstva i pravne prakse, Godišnjak 12, Organizator, Zagreb, 2005.
  - Seršić, Vanja, „Pomorsko dobro i jedinice lokalne samouprave“, referat iz zbornika radova D. Bolanča i dr., *Pomorsko dobro*, Inženjerski biro, Zagreb, 2005.
  - Simonetti, Petar, „Stvarna prava na pomorskom dobru i na zgradama koje su na njemu izgrađene“, iz zbirke radova: Vinko Hlača, *Pomorsko dobro – društveni aspekti upotrebe i korištenja*, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 1996.
  - Stapić, Sanja, „Dalmacijavino duguje 683 milijuna kuna“, Slobodna Dalmacija, izdanje od 19. 12. 2008.
  - Šimunović, Ivo, „Obalni prostor i pomorsko gospodarstvo“, Zbornik radova Pomorskog fakulteta u Rijeci, sv. 2., Rijeka, 1993.
  - Vukmanović, Dubravka, „Pretvorba i privatizacija na pomorskom dobru“, rad iz zbornika radova Bolanča i dr., *Pomorsko dobro*, Inženjerski biro, Zagreb, 2005.
  - Žuvela, Mladen – Crnić, Jadranko, „Pretvorba, privatizacija, denacionalizacija –pravni status neobuhvaćenih odnosno neprocijenjenih nekretnina – primjena čl. 47. Zakona o privatizaciji“, *Pravo i porezi*, Zagreb, br. 3., 2001.
- c) Zakoni, pravilnici i ostali pravni akti:**
- Deklaracija o zaštiti okoliša (NN, br. 34/92)
  - Kazneni zakon (NN, br. 110/97., 129/00., 51/01., 105/2004. i 84/2005.)
  - Pomorski zakonik (NN, br. 181/04. i 76/07.)
  - Pravilnik o evidentiranju i obilježavanju pomorskog dobra (NN, br.29/05.)
  - Uredba o postupku davanja koncesije na pomorskom dobru (NN, br. 23/004. i 101/04.)
  - Uredba o postupku utvrđivanja granice pomorskog dobra (NN, br. 8/04.)
  - Ustav RH (NN, br. 44/01. i 55/01.)
  - Zakon o hidrografskoj djelatnosti (NN, br. 68/98. i 110/98.)
  - Zakon o koncesijama (NN, br. 125/08.)
  - Zakon o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela (NN, br. 151/03.)
  - Zakon o otocima (NN, br. 34/99., 149/99. i 32/02.)
  - Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (NN, br. 151/03.)
  - Zakon o prostornom uređenju i gradnji (NN, br. 76/07.)
  - Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima (NN, br. 91/96., 68/98., 137/99., 22/00., 73/00., 114/01., 79/06. i 141/06.)
  - Zakon o zemljišnim knjigama (NN, br. 91/96., 68/98., 137/99. i 114/01.)
- d) Odluke:**
- Odluka o davanju koncesije na dijelu plaže u Segetu Donjem u svrhu obavljanja turističke djelatnosti, NN, br. 91/06.
  - Odluka o oduzimanju koncesije na plaži Bene u k. o. Split, Službeni list Splitsko-dalmatinske županije, br. 3/04
  - Rješenje Općinskog suda u Rijeci Z-363/70.
  - Presuda Županijskog suda u Splitu P-562/88, Gž-1332/01.
  - Rješenje Županijskog suda u Puli br. Gž-2463/01 od 18. studenoga 2002.

Rukopis primljen: 19. 1. 2012.

